

امام محمد تقی سبک دہری

شفیعی، عباس، ۱۳۴۶ -

سبک رهبری امام خمینی (ره) / عباس شفیی. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۸۷. ده، ۲۳۰ ص.

بها: ۲۷۰۰۰ ریال

ISBN 978-964-7788-90-8

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. [۲۰۷] - ۲۱۲؛ همچنین به صورت زیر نویس.

چاپ دوم: بهار ۱۳۸۹، بها: ۳۰۰۰۰ ریال

۱. خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۸-۱۳۷۹ - نظریه درباره سیاست و حکومت. ۲. رهبری (اسلام). ۳. رهبری سیاسی - ایران. ۴. رهبری. ۵. ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ - رهبری. الف. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. ب. مؤسسه انتشارات امیرکبیر، شرکت چاپ و نشر بین الملل. ج. عنوان.

DSR ۱۵۶۴/۹ ش ۷

کتابخانه ملی ایران

۹۵۵/۰۸۳

۱۲۸۹۴۳۶

۹

DSR

۱۵۶۴

ش ۷/۹

۱۳۸۹

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه (شماره انتشار ۱۴۳؛ مدیریت ۴) و شرکت چاپ و نشر بین الملل

حروفچینی و صفحه آرایی: اداره چاپ و انتشارات پژوهشگاه

چاپ دوم: بهار ۱۳۸۹

تعداد: ۱۵۰۰ نسخه

چاپ: قم - چاپ سبحان

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشران حقوق و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: بلوار محمد امین (ص)، بلوار جمهوری اسلامی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه □ تلفن: ۲۱۱۱۱ - ۲۵۱ (انتشارات ۲۹۰۶۰۳۰)

تهران: خیابان انقلاب، بین وصال و قدس، نیش کوی اسکو □ تلفن: ۶۶۴۰۲۶۰۰

Email: info@rihu.ac.ir

www.rihu.ac.ir

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال، ساختمان انتشارات امیرکبیر، طبقه سوم، شرکت چاپ و نشر بین الملل

صندوق پستی ۶۳۱۹ - ۱۴۱۵۵، تلفن: ۲۳۱۱۵۲۸۱ - ۲۳۹۲۲۹۵۹ نمایان: ۲۳۱۱۸۶۰۲

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این‌گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسایل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

کتاب حاضر به عنوان منبع کمک درسی برای دانشجویان رشته‌های مدیریت و علوم سیاسی و نیز کلیه علاقه‌مندان آثار و اندیشه‌های امام خمینی (ره) تهیه شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی، دیگر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند گردند.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با انتقادهای و پیشنهادهای خود، این پژوهشگاه را در بالا بردن سطح علمی پژوهش‌ها و عرضه هر چه بهتر کتاب‌ها و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی و علمی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه لازم می‌داند از تلاشهای مؤلف محترم آقای عباس شفیعی و ناظر ارجمند جناب آقای دکتر حسن میرزایی اهرنجانی، تشکر و قدردانی نماید.

فهرست مطالب

۱	پیش‌گفتار
۱	ضرورت طرح موضوع
۳	پیشینه تحقیق
۳	سازمان‌دهی کتاب
۵	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۵	مقدمه
۶	الف) واژه‌شناسی
۶	۱. مفهوم سبک (Style)
۷	۲. مفهوم مدیریت (Management)
۸	۳. مفهوم رهبری (Leadership)
۹	۴. سبک رهبری (Style of Leadership)
۹	۵. سبک‌شناسی در رهبری امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۳	ب) رهبری در اسلام
۱۵	ج) ولایت فقیه، بنیاد رهبری امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۸	د) امام خمینی <small>علیه السلام</small> ، رهبر و مدیری بی‌نظیر
۲۱	ه) متدلوژی در پژوهش حاضر
۲۲	خلاصه فصل
۲۴	آزمون فصل
۲۵	فصل دوم: ادبیات تحقیق؛ مطالعات رهبری
۲۵	مقدمه

۲۶	الف) نگرش‌های مختلف در مطالعات رهبری
۲۶	۱. نگرش سنتی (Traditional Approach)
۲۹	۲. نگرش رفتاری (Behavioral Approach)
۲۹	مطالعات رهبری آیووا
۳۱	مطالعات رهبری اوهایو
۳۳	مطالعات رهبری میشیگان
۳۵	۳. نگرش اقتضائی (Contingency Approach)
۳۶	ب) تئوری‌ها و مدل‌های رهبری
۳۶	۱. سیستم‌های مدیریت
۳۶	۱-۱. سیستم ۱: استبدادی بهره‌کش (Exploitive Authoritativ)
۳۶	۱-۲. سیستم ۲: استبدادی خیرخواه (Benevolent Authoritativ)
۳۷	۱-۳. سیستم ۳: مشارکتی (Participative)
۳۷	۱-۴. سیستم ۴: دموکراتیک (Democratic)
۳۷	۲. شبکه مدیریت
۳۸	۳. پیوستار رفتار رهبری
۴۰	۴. تئوری اقتضائی فیدلر
۴۲	۵. تئوری وضعیتی
۴۴	۶. تئوری مسیر-هدف
۴۶	بررسی و ارزیابی مدل‌های رفتاری و اقتضائی
۴۸	ج) پژوهش‌های جدید
۴۹	۱. مدل ارتباط عمودی دو نفره (V. D. L)
۴۹	۲. مدل ارتباط چندجانبه (M. L. M)
۵۰	۳. مدل رهبری تبدیلی
۵۱	۴. نظریه اسناد رهبری
۵۲	۵. نظریه رهبری فره‌مند
۵۴	۶. تئوری رهبری تیمی
۵۶	۷. رهبری بصیر
۵۷	۸. مدل جایگزینی و جانشینی در رهبری
۶۰	جمع‌بندی و تحلیل تئوری‌های رهبری
۶۲	

۶۵	خلاصه فصل
۶۷	آزمون فصل
۶۹	فصل سوم: رویکرد امام خمینی <small>علیه السلام</small> به رهبری و ویژگی‌های الگوی رهبری اسلامی
۶۹	مقدمه
۶۹	رویکرد امام خمینی <small>علیه السلام</small> به رهبری
۷۰	مفاهیم رهبری از منظر امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۷۰	۱. رهبری یعنی خدمت و رهبر یعنی خادم
۷۱	خدمت خالصانه
۷۲	مدیریت خدمت‌مدار در فرهنگ اسلامی
۷۵	۲. رهبری یعنی برادری و رهبر یعنی برادر
۷۶	۳. رهبری یعنی ایثارگری و رهبر یعنی ایثارگر
۷۶	ایثارگری و رهبری در فرهنگ اسلامی
۷۸	۴. رهبری یعنی بصیرت و رهبر یعنی بصیر و هوشمند
۸۱	الگوی رهبری در فرهنگ اسلامی
۸۱	الف) آگاهی به زمان
۸۴	ب) ایمان به هدف
۸۷	مشارکت مردمی، عامل تعهد سازمانی
۸۹	ج) مردم‌شناسی
۸۹	مردم‌شناسی پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۹۰	مردم‌شناسی علی <small>علیه السلام</small>
۹۱	مردم‌شناسی امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۹۳	د) عدالت‌مداری
۹۵	عدالت‌محوری امام خمینی <small>علیه السلام</small> در رهبری
۹۶	ه) جاذبه رهبری
۹۹	و) پیشگامی رهبر
۱۰۲	ویژگی‌های رهبران و مدیران از نگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۰۲	الف) تزکیه، ایمان و تقوا
۱۰۴	نمونه‌هایی از مدیران مؤمن و متقی
۱۰۵	ب) ساده‌زیستی

۱۰۶	نمونه ساده‌زیستی در رفتار رهبران و مدیران
۱۰۷	ج) اعتماد به نفس
۱۰۸	نکات مهم در دستیابی به خوداتکائی
۱۱۰	د) صبر و استقامت
۱۱۲	الگوی رهبری امام و تنوری‌های رهبری
۱۱۷	جمع‌بندی و تحلیل کلی
۱۱۸	خلاصه فصل
۱۲۰	آزمون فصل
۱۲۱	فصل چهارم: مدل رهبری امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۲۲	مفهوم مدیریت بر قلوب
۱۲۴	شرایط دستیابی به مدیریت بر قلوب
۱۲۵	مدل مدیریت بر قلوب در رهبری
۱۲۷	عناصر مهم مدیریت بر قلوب
۱۲۷	الف) انگیزه الهی رهبر
۱۲۹	آثار انگیزه الهی
۱۳۲	اخلاص همراه با تواضع، شاخص کلی انگیزه الهی
۱۳۶	شاخص‌های عملیاتی در انگیزه الهی
۱۳۹	مفهوم پیروزی و شکست در اندیشه امام راحل
۱۴۱	انگیزه الهی امام خمینی <small>علیه السلام</small> در عمل
۱۴۳	ب) تکلیف‌مداری رهبر
۱۴۴	مفهوم تکلیف در اندیشه دینی
۱۴۵	آثار تکلیف‌مداری رهبر
۱۴۹	تکلیف‌مداری امام خمینی <small>علیه السلام</small> در عمل
۱۵۲	ج) مردم‌داری رهبر
۱۵۲	مفهوم مردم و ملت
۱۵۴	ملت ایران چهره منور تاریخ اسلام
۱۵۵	رابطه رهبر و مدیران با مردم در الگوی مدیریت بر قلوب
۱۵۷	رهبران و مدیران مردم‌دار در هرم معکوس سازمانی
۱۵۹	خیرخواهی مدیران در الگوی هرم معکوس سازمانی

۱۶۱	ویژگی‌های ملت مطلوب در مدیریت بر قلوب
۱۶۱	۱. ایمان و تحول درونی
۱۶۲	تحول درونی ملت و آثار آن
۱۶۳	۲. اسلام‌خواهی
۱۶۴	۳. بیداری و رشد دینی و سیاسی
۱۶۵	۴. الگوی ملل مستضعف جهان
۱۶۶	مردم‌داری امام خمینی (ع) در عمل
۱۷۱	خلاصه فصل
۱۷۲	آزمون فصل
۱۷۳	خاتمه: مباحث ویژه مدیریت و رهبری امام خمینی (ع)
۱۷۳	الف) مدیریت امام خمینی (ع) از نگاه برخی رهبران و مدیران
۱۷۳	۱. خاطره‌ای از مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)
۱۷۴	۲. خاطره‌ای از نخست‌وزیر زمان رهبری امام خمینی (ع)
۱۷۹	۳. خاطره‌ای از یک سردار شهید ارتش
۱۸۰	۴. خاطره‌ای از یک فرمانده نظامی
۱۸۲	ب) تحلیل سبک رهبری امام خمینی (ع) در مسائل مختلف
۱۸۳	الف) دولت موقت
۱۸۳	چگونگی انتخاب بازرگان
۱۸۵	تحلیل دینی و مدیریتی سبک رهبری امام خمینی (ع) در مسئله
۱۸۵	مبانی دینی تصمیم امام خمینی (ع)
۱۸۸	ب) رئیس‌جمهوری بنی‌صدر
۱۸۸	روند انتخاب بنی‌صدر به رئیس‌جمهوری
۱۹۱	تحلیل دینی و مدیریتی سبک رهبری امام خمینی (ع) در مسئله
۱۹۲	ج) تسخیر لانه جاسوسی آمریکا
۱۹۲	تسخیر لانه جاسوسی یا انقلاب دوم
۱۹۴	تحلیل دینی و مدیریتی سبک رهبری امام خمینی (ع) در مسئله
۱۹۵	د) ارتداد سلمان رشدی
۱۹۵	ماجرای سلمان رشدی و آیات شیطانی
۱۹۶	تحلیل دینی و مدیریتی سبک رهبری امام خمینی (ع) در مسئله

۱۹۹	طرح جهانی اسلام با نامه امام خمینی <small>علیه السلام</small> به گورباچف
۱۹۹	صدر معنوی انقلاب
۲۰۱	تحلیل دینی و مدیریتی مسئله
۲۰۳	خلاصه
۲۰۶	آزمون
۲۰۷	منابع و مآخذ
۲۰۷	الف) منابع فارسی و عربی
۲۱۱	ب) منابع لاتین
۲۱۳	نمایه ها
۲۱۳	نمایه آیات
۲۱۵	نمایه روایات
۲۱۷	نمایه اعلام
۲۲۱	نمایه اماکن و مراکز
۲۲۳	نمایه موضوعات

شما کوشش کنید و به دوستان خودتان بگویید که کوشش کنند که قلوب مردم را به دست بیاورند همان طوری که در صدر اسلام قلوب مردم متوجه به حکومت بود. حکومت صدر اسلام حکومت بر قلوب بود و لهذا با جمعیت های کم بر امپراتوری های بزرگ غلبه کردند.
(صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۱۷۹)

پیشگفتار

امام خمینی شخصیت فرهیخته و کامل در عصر حاضر است که شمیم توحیدی در وجودش دمیده شده و ساختار ذهنی و اعتقادی وی از موسیقی آیات الهی حظ وافر برده است و به طور یقین؛ به خاطر همین تربیت قرآنی است که حرکتش در انقلاب اسلامی سبب تحولی شگرف در جهان گردیده و حرکت پوینده اش سبب تغییر در معادلات جهانی شده است. این تأثیرگذاری افزون بر این که نشأت گرفته از پیش فرض های اعتقادی وی در رهبری بوده، از سبک و الگوی رهبری ایشان در گستره معنویت و الوهیت سرچشمه می گیرد و به طور طبیعی این پدیده جدید، محققان مطالعات رهبری را به اندیشه واداشته است. این رویکرد جدید در رهبری می تواند از زوایای مختلف، نقطه تبادل افکار و بررسی علمی محققان قرار گیرد. هدف نگارنده از طرح موضوع این مجموعه، تبیین سبک رهبری از دیدگاه امام خمینی است. در راستای دستیابی به این مهم، بررسی و شناخت مفاهیم کلیدی در موضوع رهبری و طرح پرسش اصلی انجام پذیرفته و سبک رهبری معظم له مورد مطالعه قرار می گیرد. مطالعات انجام گرفته نشان می دهد که سبک رهبری امام راحل، با دیگر رهبران تفاوت دارد، نوع نگرش ایشان به رهبری، الگویی نو و بدیع ارائه داده که نتیجه این نگرش را می توان در مدیریت بر قلوب خلاصه کرد. ممکن است این پرسش مطرح گردد که طرح سبک رهبری امام چه ضرورتی دارد و اساساً آیا پیشینه ای پژوهشی داشته یا نه؟ در ادامه گفتار بدین پرسش ها پاسخ داده شده است.

ضرورت طرح موضوع

اصولاً بنیاد اندیشه امام خمینی علیه السلام در حوزه های مختلف معرفتی، بر اساس شریعت اسلام رشد یافته است. بر این اساس، مبانی تفکر امام بر شالوده یک سنت تاریخی و طولانی از

صدر اسلام قرار گرفته که این اندیشه با شناخت عمیق از قرآن و سنت نبوی و ولایی در پیوند «علم و دین» و به تعبیر بهتر «حکومت و مدیریت دینی» در ظهور «جمهوری اسلامی» تجلی یافته است.

تراوش اندیشه دینی از افکار و کردار بنیانگذار جمهوری اسلامی، سبک رهبری امام را از شیوه‌های رهبری موجود در دنیا متمایز نموده و همین موضوع ایجاب می‌کند که اندیشوران حوزه رهبری به طرح آن بپردازند.

از سوی دیگر، بازخوانی و تدوین اندیشه‌های نورانی امام، از جمله اندیشه‌های مدیریتی و رهبری ایشان و معرفی آنها به نسل‌های بعدی، ضرورتی انکارناپذیر است، زیرا بزرگ‌ترین دستاورد علمی امام، تأسیس جمهوری اسلامی است که از رهیافت ایشان به تعامل دین و مدیریت در عصر غیبت سرچشمه می‌گیرد و بی‌تردید این اندیشه، شایسته تأمل، بازشناسی و ترویج است.

نکته قابل تأمل این است که رویکرد امام به نحوه اداره جامعه، از رهیافت‌های اسلامی نشأت گرفته و می‌توان با استفاده از رهیافت‌های دینی، الگوهای رفتار اسلامی را در حوزه رهبری تبیین نمود. هدف از تحقیق حاضر، تدوین سبک رهبری امام راحل و ارائه آن به جامعه اسلامی است؛ افزون بر این، یکی از دلایل تدوین و ارائه مدل اسلامی در شیوه رهبری با تکیه بر الگوی رهبری امام، این نکته است که اندیشه‌های ایشان در عرصه حکومت و مدیریت اسلامی، در گستره وسیع و در ادوار مختلف مبارزاتی [چه پیش از انقلاب و چه پس از انقلاب] به صورت‌های مختلف ارائه و نمود پیدا کرده است؛ از این رو، تلاش نگارنده در این مجموعه، در جهت رسیدن به هدف فوق، پاسخ به پرسش کلیدی زیر است: سبک رهبری امام خمینی چگونه بوده و مؤلفه‌های مهم الگوی رهبری ایشان کدام‌اند؟

با پاسخ به پرسش یاد شده و بررسی زوایای آن، مطابق با فرهنگ بومی-اسلامی، بازسازی الگوی رهبری، آسان شده و بدین سان، خلأ موجود در سازمان‌ها از نظر الگوسازی و الگوپذیری برطرف می‌شود. با عنایت به مطالب پیشین، موضوع اصلی این مجموعه، سبک رهبری بنیانگذار جمهوری اسلامی است و گستره زمانی آن، دربرگیرنده آغاز نهضت اسلامی در حرکت انقلابی امام راحل تا زمان ارتحال ایشان است.

پیشینه تحقیق

درباره موضوع رهبری امام خمینی، نوشته‌های فراوانی به رشته تحریر درآمده که هر کدام زوایایی از رهبری امام راحل را بررسی کرده است؛ نیز طرح‌ها و پروژه‌هایی وجود دارد که به موضوع رهبری ایشان پرداخته است که از جمله می‌توان به پروژه مدیریت و رهبری امام خمینی، با نظارت مرکز آموزش مدیریت دولتی اشاره کرد، همین‌طور برخی پایان‌نامه‌ها با موضوع‌های مشابه، زوایایی از رهبری معظم‌له را مدّ نظر قرار داده‌اند، با وجود این تا به حال، نوشته مدون و کاملی که بتواند موضوع سبک رهبری از دیدگاه امام راحل را بررسی کند، به دست نیارودیم؛ بنابراین، با توجه به بررسی‌های انجام شده، مجموعه حاضر، کاری بدیع و نو در این موضوع است.

سازماندهی کتاب

این مجموعه دربرگیرنده چهار فصل و یک خاتمه است:

در فصل نخست، کلیاتی درباره رهبری امام راحل طرح گردیده است؛ واژه‌هایی چون مدیریت، رهبری، سبک رهبری، سبک‌شناسی رهبری امام در این بخش بررسی شده است.

در فصل دوم، ادبیات تحقیق شامل نگرش‌های سنتی، رفتاری و اقتضائی طرح گردیده و بررسی‌های لازم درباره تئوری‌ها و مدل‌های مختلف در رهبری انجام شده است.

در فصل سوم، رویکرد امام خمینی به رهبری و ویژگی‌های الگوی رهبری اسلامی طرح گردیده و مفاهیم رهبری از منظر امام راحل مورد مطالعه قرار گرفته است.

در فصل چهارم، مدل رهبری امام خمینی مطرح گردیده و مدیریت بر قلوب به عنوان الگوی رهبری بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران شناخته شده و عناصر تشکیل‌دهنده آن معرفی گردیده است.

در بخش خاتمه، مطالبی تحت عنوان مباحث ویژه مدیریت و رهبری امام خمینی مطرح گردیده که شامل دو موضوع زیر است:

الف) مدیریت و رهبری امام خمینی علیه السلام از نگاه برخی رهبران و مدیران

ب) تحلیل سبک رهبری امام خمینی علیه السلام در مسائل مختلف

در پایان، نگارنده این مجموعه بر خود لازم می‌داند که مراتب قدردانی خود را از مساعدت‌های خالصانه همراهان ابراز دارد:

- پدر، مادر و برادرانم حاج حشمت الله و مسلم شفیعی که زحمات فراوانی برایم کشیده‌اند
- استاد فرزانه جناب آقای دکتر حسن میرزایی اهرنجانی که با راهنمایی‌های دقیق خویش بر غنای بیشتر مباحث افزود.
- مسئولان و همکاران محترم پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، به ویژه ریاست محترم حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای علیرضا اعرافی و قائم مقام محترم و معاونت‌های پژوهشی و اداری مالی، مدیر محترم پژوهش، مدیر محترم گروه مدیریت و مسئولان و کارشناسان محترم پژوهشی، واحد ویرایش و آماده‌سازی و اداره انتشارات که با پشتیبانی و همکاری‌های صادقانه خود در به ثمر رساندن این اثر یاریم نمودند.
- در پایان از خوانندگان، استادان و صاحب نظران گرامی می‌خواهم که با ارائه پیشنهادها و نظریات اصلاحی و سازنده خویش، کاستی‌های این اثر را گوشزد نموده و بر غنای مباحث بیفزایند.

«این اثر را به روح بلند امام راحل، شهدا، پدر و مادرم تقدیم می‌کنم».

منابع و مآخذ

الف) منابع فارسی و عربی

* قرآن کریم.

* نهج البلاغه.

۱. آریان‌پور، مجله سخن، شماره ۱۶، سال ۱۳۴۰.
۲. آشتیانی، آرشیو واحد خاطرات مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی، تهران: ۱۳۸۴.
۳. آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، تهران: محمدعلی انصاری قمی، ۱۳۳۷.
۴. ابتکار، معصومه؛ تسخیر: اولین روایت مکتوب از درون سفارت تسخیرشده آمریکا در تهران، ترجمه فریبا ابتهاج شیرازی؛ تهران: اطلاعات، ۱۳۷۹.
۵. ابن هشام، ابومحمد عبدالملک، سيرة النبویه، مصر: ۱۳۵۵ق/۱۹۳۶م.
۶. ابوالحمد، عبدالمجید، مبانی سیاست، تهران: توس، ۱۳۶۸.
۷. افجه، علی اکبر، مبانی فلسفی و تئوری‌های رهبری و رفتار سازمانی، تهران: سمت، ۱۳۸۰.
۸. امام خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، تهران: مکتبة العلمیة الاسلامیة، [بی تا].
۹. _____، شرح چهل حدیث (اربعین حدیث)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۱.
۱۰. _____، وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی، تهران: نشر عروج، ۱۳۶۸.
۱۱. _____، ولایت فقیه (حکومت اسلامی)، ج ۱۲، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تابستان ۱۳۸۱.
۱۲. انصاری کرمانی، ویژگی‌هایی از زندگی امام خمینی، تهران: سبحان، ۱۳۶۱.
۱۳. ایران‌نژاد پاریزی، مهدی و پرویز ساسان‌گهر، سازمان و مدیریت از تئوری تا عمل، تهران: مؤسسه بانکداری ایران، ۱۳۷۱.
۱۴. بازرگان، مهدی؛ انقلاب ایران در دو حرکت، تهران: انتشارات نهضت آزادی ایران، ۱۳۶۳.

۱۵. بصیرت منش و احمد میریان، صحیفه دل، تهران: نشر عروج، ۱۳۷۹.
۱۶. بلانچارد، کن، رهبری و مدیریت یک دقیقه‌ای، ترجمه بهزاد رضائی، تهران: اوحدی، ۱۳۷۶.
۱۷. _____، مدیریت بر قلب‌ها، ترجمه عبدالرضا رضایی‌نژاد، تهران: فرا، ۱۳۷۹.
۱۸. پیروز، علی‌آقا و همکاران، مدیریت در اسلام، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۴.
۱۹. جر، خلیل، فرهنگ لاروس عربی - فارسی، ترجمه حمید طیبیان، تهران: صدرا، [بی‌تا].
۲۰. جردن، هامیلتون؛ بحران، ترجمه محمود شرقی، تهران: انتشارات هفته، ۱۳۶۲.
۲۱. جوادی آملی، عبدالله؛ آوای توحید: نامه امام خمینی به گورباچف و شرح نامه، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۳.
۲۲. چالمرز، جانسون، تحول انقلابی بررسی نظری پدیده انقلاب، ترجمه حمید الیاسی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۳.
۲۳. حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة، تهران: کتابفروشی اسلامیة، ۱۴۰۳ ق.
۲۴. حکیمی، محمدرضا، الحیة، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۴۰۹ ق.
۲۵. حمیدی‌زاده، محمدرضا، روش‌شناسی مدل‌سازی در اقتصاد مدیریت، تهران: مؤسسه بین‌المللی روش‌های آموزش بزرگسلا، ۱۳۷۲.
۲۶. خلیلی شورینی، سهراب، تئوری‌های رهبری سازمانی و کاربرد آنها در نظام مدیریت ایران، تهران: قائم، ۱۳۷۳.
۲۷. درویشی سه‌تلانی، فرهاد، سیره عملی امام خمینی در اداره امور کشور، ناظر: مهندس میرحسینی موسوی، تهران: چاپ و نشر عروج، ۱۳۸۵.
۲۸. دوورژه، موریس، جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران: جاویدان، ۱۳۵۸.
۲۹. دهخدا، علی‌اکبر، لغت‌نامه دهخدا، تهران: مؤسسه لغت‌نامه دهخدا، [بی‌تا].
۳۰. رضائیان، علی، مبانی سازمان و مدیریت، تهران: سمت، ۱۳۷۹.
۳۱. _____، مدیریت رفتار سازمانی، تهران: سمت، ۱۳۷۹.
۳۲. رضوی، مسعود، هاشمی و انقلاب: تاریخ سیاسی ایران از انقلاب تا جنگ، تهران: انتشارات همشهری، ۱۳۷۶.
۳۳. رودسری، حسین، پرتوی از خورشید، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸.
۳۴. ستوده، امیررضا، پایه‌های آفتاب: گفته‌ها و ناگفته‌ها از زندگی امام خمینی، تهران: پنجره، ۱۳۷۳.

۳۵. ستوده، امیررضا و حمید کاویانی؛ بحران ۴۴۴ روزه در تهران، تهران: مؤسسه نشر و تحقیقات ذکر، ۱۳۷۹.
۳۶. سیمور مارتین لیپست، دایرةالمعارف دموکراسی، ترجمه کامران فانی و همکاران، تهران: وزارت امور خارجه، کتابخانه تخصصی، ۱۳۸۳.
۳۷. شاهچویی، محمدامین، بنیان مرصوص امام خمینی در بیان و بنان آیت الله جوادی آملی، قم: اسراء، ۱۳۸۱.
۳۸. شفیعی، عباس، استراتژی رهبری امام خمینی، تهران: نشر عروج، ۱۳۸۴.
۳۹. شیخ مفید، محمد بن محمد النعمان العکبری البغدادی، الاختصاص، قم: جامعه مدرسين حوزه علمیه قم، ۱۳۶۲.
۴۰. صدیقی، وحیدالزمان؛ انقلاب اسلامی از نگاه دیگران، ترجمه و تصحیح مجید روئین تن؛ تهران: اطلاعات، ۱۳۷۶.
۴۱. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء، ۱۳۶۲.
۴۲. _____؛ المیزان فی تفسیر القرآن، قم: جامعه مدرسين حوزه علمیه، ۱۳۶۴.
۴۳. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، بیروت: دارالمعرفة، ۱۴۰۸ق.
۴۴. عارفی، سیدحسین، طبیب دلها، خلاصه گزارش های طول درمان و سیر معالجات بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و خاطرات تیم پزشکی، تهران: نشر عروج، ۱۳۷۸.
۴۵. عمید زنجانی، عباسعلی؛ فقه سیاسی: حقوق بین الملل اسلام، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۶.
۴۶. فارسی، جلال الدین؛ زوایای تاریک، تهران: حدیث ۱۳۷۳.
۴۷. فرهیخته، شمس الدین، فرهنگ فرهیخته: واژه ها و اصطلاحات سیاسی - حقوقی، تهران: زرین، ۱۳۷۷.
۴۸. فوزی توپسرکانی، یحیی؛ تحولات سیاسی اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی در ایران، تهران: چاپ و نشر عروج، ۱۳۸۴.
۴۹. فیض کاشانی، محسن، المحجة البيضاء فی تهذیب الاحیاء، قم: جامعه مدرسين حوزه علمیه، دفتر انتشارات اسلامی، [بی تا].
۵۰. قاضی، ابوالفضل، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۶۸.
۵۱. قاضی نعمان، دعائم الاسلام، قاهره، دارالمعارف، ۱۳۸۲ق.
۵۲. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، تهران: انتشارات کتابچی، [بی تا].

۵۳. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، تهران: اهل البيت، [بی تا].
۵۴. _____، الکافی، بیروت: دارالاضواء، ۱۴۱۳ ق.
۵۵. کنگره امام خمینی و اندیشه حکومت، امام خمینی و حکومت اسلامی، فلسفه سیاسی، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ۱۳۷۸.
۵۶. ماکسول، جان، صفت‌های بایسته یک رهبر، ترجمه عزیز کیاوند، تهران: فرا، ۱۳۸۰.
۵۷. ماوردی، ابوالحسن علی بن محمد؛ احکام السلطانية والولايات دینية، قم: حوزه علمیه، دفتر تبلیغات اسلامی [بی تا].
۵۸. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار (علیهم السلام)، بیروت: دارالاضواء، ۱۴۲۳ ق.
۵۹. محمدی ری‌شهری، محمد، میزان الحکمة، قم: حوزه علمیه، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۱.
۶۰. مشکینی، علی و دیگران، ولایت فقیه زیر بنای حکومت اسلامی، قم: حوزه علمیه قم، ۱۳۶۸.
۶۱. مطهری، مرتضی، امامت و رهبری در اسلام، تهران: صدرا، [بی تا].
۶۲. _____، بیست گفتار، تهران: صدرا، [بی تا].
۶۳. _____، مقدمه‌ای بر جهان‌بینی اسلامی، تهران: صدرا، [بی تا].
۶۴. معاونت پژوهشی مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، جایگاه مردم در نظام اسلامی از دیدگاه امام خمینی، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۹.
۶۵. ملک‌الشعرای بهار، محمدتقی، سبک‌شناسی یا تاریخ تطور نثر فارسی، تهران: فراسو گستر، ۱۳۸۲.
۶۶. موزلیس، نیکوس، سازمان و بوروکراسی (تجزیه و تحلیلی از تئوریهای نوین)، ترجمه دکتر حسن میرزایی اهرنجانی و احمد تدینی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
۶۷. مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، مثنوی معنوی، تصحیح رینولد آلین نیکسون، تهران: ناهید، ۱۳۷۵.
۶۸. مهاجرانی، عطاءالله؛ نقد توطئه آیات شیطانی، تهران: اطلاعات ۱۳۷۶.
۶۹. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه ۲۲ جلدی)، تهران: ۱۳۸۵.
۷۰. _____، صحیفه نور (مجموعه ۲۲ جلدی)، تهران: ۱۳۷۸.
۷۱. مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، خاطرات و حکایت‌ها [علی خامنه‌ای]، تهران: مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، ۱۳۷۸.

۷۲. نظام‌الملک طوسی، ابوعلی حسن بن علی؛ سیرالملوک سیاست‌نامه، تهران: کتاب‌های جیبی، ۱۳۶۴.
۷۳. نهاد نمایندگی مقام معظم رهبر در دانشگاه، سیره آفتاب، تهران: معارف، ۱۳۸۴.
۷۴. نینوس، برت، رهبری بصیر، ترجمه محمد ازگلی و برزو فرهی، تهران: دانشگاه امام حسین (علیه السلام)، ۱۳۷۷.
۷۵. وجدانی، مصطفی، سرگذشت‌های ویژه از زندگی امام خمینی، تهران: نشر سبحان، ۱۳۶۲.

ب) منابع لاتین

76. Blackwell Encyclopedic, *Dictionary of Organizational Behavior*, Edited by Nigel, Nicholson - Combrige, 5591.
77. Certo, Sumuele, *Modern Management*, Allyn & Bacon, 1989.
78. Fiedler, F.E. and Chemers. M.M. *Leadership and Effective Management*, Scott Foresman and Company, 4791.
79. Grand, Larouse, *Encyclopedia*, Paris, Librainie Larouss, 1968.
80. Griffin, Ricky. W. *Management*, Boston: Houghton Mifflim, 1996.
81. Handy, Charles, *Perception of Organizations*, London Penguin Books, 1979.
82. Hersey Paul and Ken Blanchard; *Management of Organizational Behavior*, Englewood Cliffs, Printice - Hall, 1991.
83. Koontz, Harold & others, *Essentials of Management*, New York, M.C. Grow - Hill, 1990.
84. Kireitner, Robert, *Management*, New York, John wily, 5002.
85. Luthans, Fred, Martinko, Mark, J. *The Practice of Supervition and Management*, MC Grawhill, 1979.
86. Luthans, Fred, *Organizational Behavior*, New York, Printic - Hall, 1989.
87. Nanus. B. *The Leader's Edge, The Seven Keys to Leadership in Turbulent word*, checago, contemporary Books, 1989.
88. Robbins, P. Stephen, *Essentials of Organizational Behavior*, New Jersey, Printice - Hall, 1997.

89. Robbins, P. Stephen, *Organizational Behavior*, New Jersey, Printice - Hall, 1998.
90. Schein, Edgar, *Organizational Psychology*, Printice - Hall, 1988.
91. Schermerhorn, John & others, *Organizational Behavior*, New York, John willey, 1997.
92. Schermerhorn, John, R, *Management*, New York, wiley, 2002.
93. Stoner, James & Edward Freeman, *Management*, Englewood Cliffs, Printic - Hall, 1992.

Imam Khomeini's Style of Leadership

A. Shafiee

رهبری الهی و حکیمانه امام خمینی (ره) پدیده‌ای بود که نظریه‌پردازان جهان معاصر را مسحور خود ساخت. بررسی شخصیت، زندگی و سیره رهبری آن بزرگوار می‌تواند الگوی رهبران و مدیران مسلمان در سطح کلان و خرد باشد. در این کتاب مفاهیم رهبری و واژگانی چون مدیریت، رهبری، سبک رهبری و سبک‌شناسی رهبری امام خمینی بررسی شده است. در این مجموعه رویکرد امام راحل به رهبری و نیز ویژگی‌های الگوی رهبری اسلامی مورد توجه قرار گرفته و رهبری از منظر ایشان در خدمتگزاری، برابری، ایثارگری، بصیرت‌دهی خلاصه شده است. با این رویکرد، رهبر، خدمتگزار، برادر، ایثارگر و بصیر معرفی گردیده است. در ادامه «مدل مدیریت بر قلوب» به عنوان الگوی رهبری ایشان شناخته شده که دارای عناصری همچون «انگیزه الهی»، «تکلیف‌گذاری» و «مردم‌داری» است. در پایان، مباحث ویژه مدیریت و رهبری امام خمینی (ره) در دو موضوع مدیریت و رهبری امام خمینی از نگاه برخی رهبران و مدیران و نیز تحلیل سبک رهبری امام خمینی در مسائل مختلف سازمانی و قراسازمانی مطالعه و بررسی شده است.